

VIBRAR PER RESSONÀNCIA

Conversa literàrio-musical entre Núria Perpinyà (autora) i Carme Miró (Directora d'orquestra)
a propòsit de la novel·lista M. Àngels Anglada 8 (desembre del 2008)

Pierre Chareau: Maison verre. Paris, 1932.

La M.Àngels Anglada és una escriptora inusual: música, professora de clàssiques, culta... Comparada amb els novel·listes de la seva època (i amb els actuals) hi perdem tots, començant per mi. La meua aproximació als clàssics a *Les criptes de la crítica* (2008), on analitzo d'una dotzena llarga de maneres l'*Odissea*, no és sinó un divertiment que els erudits com ella, vius i morts, deuen suportar amb una rialla resignada. Les meves temptatives musicals, dins i fora de la literatura, també han estat les d'una amateur. Coneixedora dels meus límits, vaig considerar que, per ficar-me a la pell de la protagonista d'*Una casa per compondre* (2001), havia d'entendre una mica la música per dins; així que no se'm va ocórrer d'altra que tocant el piano. I és el millor que me n'ha quedat, perquè la novel·la es va acabar però el piano continua. En lloc de fer una novel·la autobiogràfica (on la protagonista seria pianista com l'autora), vaig fer-ne una pre-biogràfica on l'autora prova d'imitar el seu personatge. Aquestes imbricacions entre realitat i ficció són també l'eix de la *Viola d'amore* (1983) de l'Anglada, on un personatge de Thomas Mann es converteix en una persona real. Anglada expressa esplèndidament l'emoció que suposaria aquest miracle, que potser no és tan impossible. De fet, a mi m'ha passat. Un cop publicada *Una casa per compondre*, vaig trobar una pianista sèrbia, la Ivana Stokovic, que era el retrat vivent de la meua protagonista, l'Olívia Kesler. No me'n podia avenir. I com més la tractava, més s'assemblaven. ¿Com és possible imaginar algú abans de conèixer-lo? Malgrat que els grecs i els romàntics m'agraden molt, no crec que calgui explicar-ho per cap premonició dels déus ni per la influència de cap esperit visionari. Sense saber-ho, vaig atribuir als intèrprets i compositors la manera de ser dels escriptors: la mateixa passió, les rareses, la misantropia, l'eufòria íntima, el desfici... En aquests deu anys, he anat confirmant que els vincles entre artistes i humanistes són molt estrets: actors, poetes, pintors, compositors som tots d'una mateixa raça obsessiva en la que també hi fan cap altres creadors com els inventors i els científics. Fora de la nostra passió, la resta és accessòria: qui no sent aquest destorb, no és un creador total. Tot i que potser és preferible no ser tan radical i estimar també els teus, com m'ocorre a mi, per tal de no ser tan tancats, llunàtics i egoistes com som.

Feia molts anys que era oient de ràdio clàssica i que cada cop que assistia a un concert m'excitava la immersió en un paradís sonor lluny de tot, el contacte directe amb la bellesa. Així que vaig decidir passar de la teoria a la pràctica. El primer que em va seduir de les partitures va ser l'estructura de les variacions, els canvis de modalitat, els paral·lelismes, les veus, les represes similars però no idèntiques. I vaig observar que aquestes anades i vingudes en espiral les compartien alguns dels meus escriptors favorits: Bernhard, Kundera, Kertész, el kafkià Ishiguro dels *Inconsolables*, etc. A *Una casa per compondre*, n'hi ha d'aquests llaços que t'abracen, per bé que comparats amb el canemàs d'una simfonia, els meus fils són molt prims. Res dels camins aeris per on t'envola la música perquè passis per les melodies una i una altra vegada, ara corrents, ara amb deu instruments; adés eufòrica, suara trista. Em fascina analitzar les cruïlles harmòniques de la història; m'agrada submergir-me en una escena i fondre'm amb els sons.

Tant de bo tinguessin les meves novel·les aquest poder hipnòtic... La música és èxtasi i matemàtica alhora, un prodigi de contraris que els meus llibres són lluny d'aconseguir. *Una casa per compondre*, que és la més aparentment musical, peca de racional. No ho és tant *Mistana* (2005), i, potser per això i no pas pel tema, caldria considerar-la com la

més musical de les dues. La forma mistanesa evoca la d'una cançó llegendària a causa d'un entramat de sintaxis, rimes i ressonàncies que van repetint-se, encerclant-te i em temo que enfollint-te. La novel·la té una sonoritat marcada que s'aparta de la literatura sorda actual, la qual cosa ha tingut els seus adeptes i suposo que els seus detractors.

La literatura és en gran part llenguatge, és a dir: so. Forma part de l'ofici d'escriptor triar mots i imaginar frases i idees belles; o dissonants si es vol expressar angoixa. En qualsevol cas, els mots tenen un timbre, un color *per se* que l'escriptor pot obviar, però no eliminar. Si les paraules estan disposades sense solta ni volta, l'obra grinyolarà o serà muda del tot. La càrrega retòrica i sonora del llenguatge literari no és exclusiva de la prosa. Tanmateix, no sóc partidària d'eufonies vàcues. Un bon llibre ha de ser bo per forma i per contingut. Quan els poetes i prosistes obliden aquest saber elemental, ens condemnen a unes historietes estúpides o a unes frases insípides o brutes, com en diuen els músics.

No obstant la meva sintonia amb l'art i la música, quan m'acosto a un instrument i en parlo, rebo més que no pas dono. I quan hi vibro no és gràcies a mi (perquè no tinc ni els coneixements, ni l'energia, ni la sensibilitat ni el temps necessaris per aprofundir-hi), sinó als músics autèntics. A l'igual del que ocorre amb el sol i la lluna, vibro per ressonància com si fos una de les cordes separades però amigues de la viola d'amore.